

A
B
C
D
E

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Individ och familjeomsorgen Vuxen
Åsa Crafoord
tfn 508 05 041

Tjänsteutlåtande
11 april 2005

1 (8)

Dnr - - 2005

Sammanträde 26 april 2005

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Lokalt program i Hässelby-Vällingby för insatser till personer med psykiska funktionshinder

---

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden fastställer förvaltningens förslag till lokalt program för insatser till personer med psykiska funktionshinder

Anders Meuller
stadsdelsdirektör

Siw Lideståhl
avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen svarar här på uppdrag från nämndsammanträdet i december 2004. Ärendet är ett förslag till socialpsykiatrins långsiktiga planering. Förvaltningen redovisar nuvarande boendialternativ i stadsdelen, organisationsförändringar och framtida utbyggnad av boenden. I ärendet redovisas också planeringen inom boendestödet, arbete och sysselsättning, fritidsinsatser, myndighetsutövning, personliga ombud och samverkan med landstinget.

Bilaga: Synpunkter från Hässelby-Vällingby IFS (Intresseföreningen för schizofreni) daterad 8 april 2005.

Ärendets beredning

Ärendet är utarbetat av avdelningen för Individ- och familjeomsorg Vuxen. Idéer och synpunkter har inhämtats på en gemensam planeringseftermiddag med företrädare för Psykiatricentrum Väst, RSMH och Hässelby-Vällingby IFS den 21 mars. Ärendet är behandlat i Lokala handikapprådet den 4 april 2005 och i samverkan med de fackliga organisationerna den 6 april 2005. IFS har beretts tillfälle att inkomma med egna synpunkter på den slutgiltiga texten, vilket bilägges tjänsteutlåtandet.

Ärendet

Stadsdelsnämnden gav vid nämndsammanträdet den 16 december 2004 förvaltningen i uppdrag att ta fram en långsiktig behovsanpassad plan för personer i stadsdelen med psykiska funktionshinder. Detta tjänsteutlåtande redovisar ett förslag till lokalt program för socialpsykiatri.

Förvaltningens redogörelse och förslag

Stadsdelsnämnden har ansvar för att erbjuda personer 18-65 år med psykiskt funktionshinder

- ? en god bostad
- ? ett fungerande boendestöd
- ? rätt till sysselsättning och en meningsfull fritid

Förvaltningen bedömer att det under 2005 inte finns utrymme att inom nuvarande budgetram för socialpsykiatri utöka verksamheten. Allt som planeras i form av förändringar, verksamhetsutveckling och utbyggnad måste rymmas inom nuvarande ram genom omfördelning och effektivt resursutnyttjande. En

förutsättning för att klara det målet är dessutom att hemflyttningar av personer placerade på hem för vård och boenden (HVB hem) fortskrider i den omfattning som planerats.

God bostad

Nämnden ska erbjuda bostäder som motsvarar målgruppens differentierade behov. Det behöver finnas boende med hög respektive låg omvårdnadsnivå, boende med personal dygnet runt eller tillgång till personal vissa tider på dygnet, boende där man bara har en kontakt om man så önskar, osv. Det måste också finnas möjlighet att vid förändrade behov och när livssituationen förändras kunna välja att flytta inom denna boendekedja.

Nuvarande boendialternativ i stadsdelen

Ekeby har varit i drift sedan 1995 och består av 24 lägenheter fördelat i två hus med vardera två våningsplan. De boende bor i grupper om 6 personer per våningsplan i egna lägenheter och har där tillgång till ett gemensamhetsutrymme. Det är bara fyra av de boende som är under 50 år. Den stora gruppen utgörs av personer mellan 50-60 år och två personer är över 60 år. Flertalet boende har haft olika långvariga institutionsvistelser (HVB hem eller psykiatrisk heldygnsvård) bakom sig innan flyttning till Ekeby. Samtliga har stora behov av omvårdnad och ADL-träning. Alla måltider serveras i det gemensamma köket på varje våningsplan. Personalgruppen är på sammanlagt 19 personer som bemannar Ekeby dygnet runt.

Paradsängen har varit i drift sedan 2002 och består av 9 lägenheter i en gemensam trappuppgång. Personalgruppen utgörs av 7 boendestödjare som bemannar Paradsängen dygnet runt. De boende har tillgång till ett gemensamt vardagsrum där man ett par gånger i veckan äter gemensam lunch, i övrigt lagar de boende sin egen mat. De boende är i varierande åldrar från 36 till dryga 65 år.

Nämnden har hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterskenivå för både Ekeby och Paradsängen. En sjuksköterska delar sin tjänstgöring mellan Ekeby och Paradsängen. Man har också tillgång till joursjuksköterska kvällar och nätter.

En viss naturlig omsättning av boende på Ekeby och Paradsängen är normalt och ingår i den långsiktiga planeringen. På Ekeby blir någon enstaka plats ledig varje år och Paradsängen beräknas 3-4 platser bli lediga när stödboendet Säteritaket öppnar. Detta motsvarar behovet av platser i särskilt boende av denna kategori under de närmaste åren.

Möjlighet till *stödboende i lägenhet* finns i 5 enskilda lägenheter i Hässelby Gård. Det är lägenheter i det vanliga bostadsbeståndet där Paradsängens personal finns tillgängliga via telefon och besök för att ge stöd till de boende. De boende är välkomna till det gemensamma vardagsrummet på Paradsängen efter eget önskemål. Stödet kompletteras vid behov med öppet boendestöd.

Bräcke gatans stödboende för 5 personer ligger i Vällingby centrum. Boendet startade för länge sedan som ett boendekollektiv. Då de boende successivt utvecklades och blev mer självständiga visade det sig att det gick bra utan det täta stödet från stationär personal. Boendet omvandlades därmed till ett stödboende, där de boende hyr sina lägenheter i andra hand av förvaltningen. De boende har i dag insatser av det öppna boendestödet.

Under 2005 kommer utrymme i lokalen att frigöras och byggas om till lägenhet för en person till.

Försöks- och träningslägenheter används idag för 14 personer med psykiska funktionshinder. De stödinsatser som ges är framförallt öppet boendestöd.

Förslag till organisationsförändring

Förvaltningen planerar att utveckla och komplettera nuvarande boendekedja med ett samlat stödboende i ett trapphus i kvarteret Säteritaket för om årsskiftet 2005/2006. Stödboendet kan ses som en mellanform mellan ett boende i en gruppbostad och ett helt självständigt boende. Till varje boende är kopplat individuellt anpassade stödinsatser som vid behov kan variera i omfattning över tid. Stödboendet medför att antalet boendestödare i Paradsängsgruppen kommer att utökas.

Genom att organisera personalresurserna för Paradsängen, Säteritaket och enskilda stödlägenheter i en gemensam boendestödsgrupp, skapas möjlighet att göra samordningsvinster och därmed ett effektivt resursutnyttjande. Kvällar och helger sker insatserna mer i form av punktinsatser i syfte att vara trygghetsskapande och stödjande. Natttid (efter 21.00) finns personal att tillgå via telefon och för akuta uttryckningar. En bärande idé i ett samlat stödboende är att de boende kan ge social stimulans till varandra. Förvaltningen överväger därför att i början låta en av lägenheterna på bestämda tider fungera som ett gemensamhetsutrymme eller vardagsrum för de boende, till dess de boende har funnit sig tillrätta och kontakterna med Träffpunkt Lovisa och ArbetsCentrum etablerats. Kvällstid/natttid kan lägenheten fungera som ett jourboende för klienter med tillfälligt utökat behov av trygghet och tillsyn kvällar och nätter.

Flera av de boende på Paradsängen bedöms på sikt ha förutsättningar att flytta till mer självständigt boende, exempelvis stödboende i lägenhet. Det är viktigt att skapa en kontinuitet som underlättar och tryggar övergång mellan de olika boendeformerna. Aktuella för inflyttning till Säteritaket är i huvudsak personer som idag bor på Paradsängen och personer placerade på externa HVB hem. Kostnad för drift av Säteritaket beräknas preliminärt bli ca 1,8 mkr årligen, vilket skulle ge ett dygnspris på ca 620 kronor.

Landstinget ansvarar för hälso- och sjukvården i stödboende. Diskussion pågår nu med ansvariga inom Psykiatricentrum Väst om en gemensamt utformad organisation för medicindelning till boende. Förvaltningen kommer att försöka få statsbidrag; s.k. utvecklingsmedel av "Miltonpengar", för att utveckla verksamheten i samverkan med landstingspsykiatri.

Säteritaket planeras få ett nära samarbete med Träffpunkt Lovisa och ArbetsCentrum där de boende kan ges möjlighet till träning i självständigt boende samt sysselsättning och aktiviteter.

Förslag till framtida utbyggnad av boende

Förvaltningen bedömer att det de närmaste 5 åren kommer att finnas behov av fler platser på i första hand stödboende. Stödboende i enskilda lägenheter är den mest flexibla boendeformen som är enkel att utöka vartefter behov uppstår.

Boendestödet anpassas individuellt och genom samordning med Paradsängen/Säteritakets boendestödsgrupp kan stöd anordnas även kvällar och helger.

Förvaltningen föreslår att ytterligare ett samlat stödboende inrättas. Det finns två geografiskt lämpliga planerade nyproduktioner där stadsdelen i samband med detaljplaneremiss framfört behov av lägenheter. Alternativ 1 är ett stödboende med 10 lägenheter i kvarteret Klisterburken (Fornkullen) i Vällingby, med inflyttning 2007/2008. Alternativ 2 är ett stödboende med 10 lägenheter i kvarteret Vattenfallet 2 i Råcksta, med inflyttning 2007/2008.

Inrättande av ett särskilt boende för gruppen med komplexa vårdbehov har diskuterats med företrädare för IFS, RSMH och landstingets psykiatri. De befintliga särskilda boendena har i dagsläget inte personalkapacitet för att klara av målgruppen. Det är också olämpligt att blanda personer med psykiskt funktionshinder med personer som också har vissa missbruksproblem på samma boende. Att starta ett nytt boende är resurskrävande och kräver hög bemanning med kompetent personal och ett lämpligt geografiskt läge. Dygnskostnaden för ett sådant boende beräknas överskrida 2000 kronor, vilket är mer än vad en HVB placering kostar. Ett boende för personer med komplexa vårdbehov kommer inte att kunna rymmas inom nuvarande budgetram, varför förvaltningen inte i nuläget kan föreslå nämnden att starta ett sådant boende.

Förvaltningen klarar därmed även fortsättningsvis inte att erbjuda alla ett boende inom stadsdelen utan avser att nyttja externa HVB placeringar (Hem för vård och boende) för 30-35 individer. Dessa personer kan indelas i huvudsakligen tre grupper. En grupp har bott mycket länge på HVB hem där de rotat sig, och bör av den orsaken inte tvingas att flytta. Gruppen med latent missbruk är känslig att flytta och mycket resurskrävande på hemmaplan. Vidare finns en tredje grupp som är mycket resurskrävande och svårmotiverad för medicinering.

Ett fungerande boendestöd

Det öppna boendestödet består idag av 15 heltidsanställda uppdelade i två grupper som utgår från Hässelby respektive Vällingby. Boendestödet hjälper totalt cirka 110 klienter dagtid på vardagar. Boendestöd är en flexibel insats som möter personer med psykiskt funktionshinder i deras hem och där ger en både praktisk och social stödsinsats. Samtliga i personalgruppen har under 2004/2005 utbildats i ESL metoden (Ett Självständigt Liv) som är en pedagogisk arbetsmetod för att stödja personer med psykiska funktionshinder. Metoden följs upp med kontinuerligt tillämpningsstöd i form av handledningsgrupper.

Ett utvecklingsområde för det öppna boendestödet är att tillägna sig kompetens att bättre kunna stödja personer med både psykiska funktionshinder och missbruksproblematik. I samarbete med Rörliga team/ uppsökarteam resursen i stadsdelen kommer nya arbetssätt att utvecklas under året.

Vid hemflyttningar från HVB hem bedöms att behov av boendestöd på kvällar och helger uppstår. Detta bör kunna tillgodoses de närmaste åren av den planerade förstärkningen av boendestödare knutna till Paradsängen/Säteritaket.

Om behovet av stöd på kvällar och helger ökar ytterligare i framtiden, kan det bli aktuellt att överväga en omvandling av vissa anställningar inom det öppna boendestödet till arbetstid på andra tider än kontorstid.

Rätt till sysselsättning

Det är viktigt att kunna erbjuda ett brett utbud av aktiviteter inom ramen för sysselsättning - från enklare till mer avancerade arbetsuppgifter. Det skall finnas tillgång till mer arbetsliknande sysselsättning som kan ge den enskilde möjlighet att så småningom gå ut i arbetslivet eller vidare till studier.

Det är idag ett stort tryck på ArbetsCentrum. Antalet inskrivna personer uppgår till 78 och verksamheten har inte kapacitet att med nuvarande organisation ta in så många fler. För att avlasta ArbetsCentrum har kursverksamhet med studiecirkel och vissa sysselsättningsgrupper förlagts till Träffpunkt Lovisa

Som ett komplement till egen regi verksamhet kommer ett begränsat antal personer att gå kvar på Västerorts Aktivitets Centrum (VAC) under överskådlig framtid.

Utvecklingsmöjligheter

Det behöver tillskapas en sysselsättningstrappa där den mer hobbybetonade verksamheten utgör grunden, men fler alternativ läggs till. Utbudet av aktiviteter behöver utvecklas och breddas så att det även passar de unga och de mer välutbildade personerna. En efterfrågad verksamhet som hittills inte kunnat erbjudas på mer än nybörjarnivå är IT-baserade aktiviteter.

Det finns ett behov av att kunna erbjuda praktikplatser inom den öppna arbetsmarknaden, för att förhindra en stagnation i den skyddade verksamhet som ArbetsCentrum utgör. En möjlig väg är att utveckla samarbete med Arbetsmarknadssektionens verksamhet för arbetslösa.

Förvaltningen avser att ansöka om statliga utvecklingsmedel, s.k. ”Milton-pengar”, till en projektanställd praktiksamordnare för utveckling av arbetsmetoderna.

Rätt till en meningsfull fritid

Genom träfflokalverksamhet erbjuds samvaro för dem som vill och behöver det utan krav på biståndsbeslut.

Träfflokalen Kompassens målsättning är att utifrån den enskildes egna behov och intressen skapa möjlighet till social samvaro, erbjuda en hobbyinriktad sysselsättning samt ge möjlighet att prova på olika kultur- och fritidsaktiviteter. Verksamheten har öppet dagtid på vardagar. Frågan om att utöka verksamheten till att hålla öppet även på helger för att i första hand möta efterfrågan av lunchservering har diskuterats med företrädare för IFS och RSMH. Förvaltningen hänvisar till exempelvis Hässelby Gårds servicehus med helgöppen restaurang för den begränsade grupp som har svårigheter att ordna mathållning under helgen. Kostnaden för öppethållande lördag/söndag blir orimligt stor i proportion till det fåtal personer som efterfrågar lunch då.

På *Träffpunkt Lovisa* har man integrerat träfflokalsverksamhet med sysselsättning. Målsättningen är att erbjuda social samvaro i form av meningsfulla aktiviteter och sysselsättning för i huvudsak yngre personer (18 år och uppåt). Verksamheten fungerar därmed som ett komplement till både Kompassen och ArbetsCentrum Basen är aktiviteter som bygger på vardagliga sysselsättningar som trädgårdsskötsel och husets skötsel med caféverksamhet.

Utvecklingsmöjligheter

Det finns goda förutsättningar att i samråd med brukarna kunna utveckla sysselsättning/aktiviteter utifrån kommande och framtida behov i de idag inte fullt utnyttjade husen på Lovisa.

Meningsfulla aktiviteter och sysselsättning dagtid i lugn miljö efterfrågas av många av de klienter som flyttar till nya boendet Säteritaket samt andra stödboenden i lägenheter. För personer som flyttar från externa HVB hem kan det finnas behov av olika former av träning för att klara boendet exempelvis matlagning.

Ett utökat samarbete med landstingspsykiatri, främst Smedshagens behandlingsenhet med ansvar för unga nyinsjuknade psykospatienter, samt landstingets nya mellanvårdsprojekt planeras. Inslussning i verksamheten sker i nära samverkan eller tillsammans med landstingets personal.

Myndighetsutövningen

En långsiktig målinriktning är att utveckla biståndshandläggarnas kompetens. Biståndshandläggarna deltar under 2005/2006 i Kompetensfondens projekt för framtagande av ett instrument för systematiska utrednings-, dokumentations- och uppföljningsrutiner.

Ett viktigt uppdrag är utveckla och förbättra samverkan med landstingspsykiatri för att nå samordningsvinster och effektivisera våra insatser.

Samarbetet med socialsekreterare inom Hässelbymottagningen när det gäller klientärenden med komplexa vårdbehov ska fortsätta att utvecklas. Rörliga team/ uppsökarteam är ett projekt som under 2005 i nära samverkan med socialpsykiatriska enheten kommer att arbeta med metodutveckling av det uppsökande arbetet bland psykiskt funktionshindrade, missbrukare och hemlösa.

För de personer som har komplexa vårdbehov i form av både psykiskt funktionshinder och missbruk, avser förvaltningen tillsammans med Beroendecentrum Stockholm och Psykiatricentrum Väst ansöka om s.k. "Miltonpengar" för att komma igång med arbete utifrån ACT-modellen (Assertive Community Treatment) som bland annat innebär att samhällets befintliga vård och stödresurser samordnas och mobiliseras av en för klienten utsedd "Case Manager".

Personliga ombud (PO)

PO finansieras till större delen med statsbidrag från länsstyrelsen. Hässelby-Vällingbys två ombud ingår i PO verksamheten Nordväst, där vår stadsdel samverkar tillsammans med ombuden i Rinkeby, Kista och Spånga-Tensta. PO arbetar helt på uppdrag av klienten och hittills har deras tjänster efterfrågats i ärenden som rör samverkan kring socialtjänst och psykiatri, hjälp att få tid hos psykiatri, tandvårdsärenden, boendestödsfrågor, hemtjänst och personlig assistent, boende, vräkningsshot, försäkringsfrågor, sysselsättning m.m. I många fall handlar det om avslag på sökt insats där klienten vill ha hjälp med överklagan. Klienter vill också ha hjälp med att fylla i blanketter och förstå innehållet av skrivelser från myndigheter. Samverkan och samarbete byggs upp med andra myndigheter och organisationer för att skapa de bästa förutsättningarna för klienten.

En gemensam modell för att påvisa och rapportera systemfel ska utarbetas för PO-verksamheten Nordväst i dialog med ansvariga vid respektive myndighet.

Planeringsarbete tillsammans med landstingets psykiatri

Hässelby-Vällingbys, Brommas och Psykiatricentrum Västs ledning träffas sedan hösten 2004 regelbundet för att diskutera planeringsfrågor. Mötena syftar till att för respektive stadsdelsområde ta fram ett lokalt samverkansavtal med landstinget.

Företrädare för Hässelby-Vällingby och Bromma stadsdelsförvaltningar, Ekerö kommun och Psykiatricentrum Väst träffar brukarorganisationerna i förtroenderådet. Mötena har pågått sedan 2004 men hittills inte fungerat regelbundet. Det är ett gemensamt mål att få detta viktiga forum att fungera.

Inom Norra Stockholms psykiatriområde, vilket omfattar stadsdelarna Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm, Rinkeby och Spånga-Tensta, Bromma, Hässelby-Vällingby, Kista, träffas cheferna regelbundet tillsammans med Norra Stockholms psykiatri ledning, landstingets beroendevård och patient- och intresseföreningarna RSMH och IFS. Mötena arbetar med de frågor som kommit fram i en gemensam kartläggning av utvecklingsbehov inom området. Under de senaste månaderna har idéer till ansökningar av s.k. Miltonpengar diskuterats. En ansökan om s.k. Miltonpengar som tagits fram i denna samarbetsgrupp är till ett mellanvårdsprojekt med ett tiotal s.k. sviktplatser för att undvika nya HVB-placeringar eller slutenvård inom landstinget.

Förvaltningen är övertygad om att samlokalisering med landstingsenheterna i många fall skulle möjliggöra och underlätta nödvändig samverkan, och driver frågan i tillsammans med landstinget och övriga stadsdelar inom Norra Stockholms psykiatriområde. Denna samverkansgrupp kommer att gå in med en gemensam ansökan om s.k. Miltonpengar ang. koordinatörer för att samordna bland annat detta.
